

Н.О. Кордунова, Н.С. Дмитріюк

ЕМОЦІЙНА СТІЙКІСТЬ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ОСОБИСТОСТІ У ПЕРІОД ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Кордунова Н.О., Дмитріюк Н.С. Емоційна стійкість як важлива складова особистості у період фахової підготовки. У статті представлено аналіз наукових підходів до визначення змісту, структури і функцій емоційної стійкості. Розглянуто різні підходи на розуміння її сутності та тих складових, які утворюють її якісне наповнення. Показано, що наукові підходи до феномену емоційної стійкості відрізняються різнобічними поглядами, недостатньою чіткістю та низьким рівнем практичного застосування. Підкреслено, що емоційна стійкість фахівця є інтегрованим, комплексним явищем, яке поєднує знання, уміння та навички, здібності особистості, показники загальної культури, вміння виконувати професійні обов'язки. Представлений аналіз психолого-педагогічної літератури, що дає змогу стверджувати, що загалом вчені акцентують увагу на таких моментах, як: емоційна стійкість особистості формується в процесі адаптації до складних обставин життєдіяльності; захисний потенціал емоційної стійкості проявляється у збереженні продуктивної діяльності за умови впливу різних стрес-факторів; здатність особистості до гнучкого та адекватного пристосування у складних життєвих ситуаціях забезпечується адаптаційними можливостями емоційної стійкості. Подано результати емпіричного дослідження психологічних особливостей емоційної стійкості в структурі особистості студента. Наводяться результати дослідження особливостей їх прояву. Підтверджується думка про те, що емоційна стійкість є важливим критерієм якості фахової підготовки студента. Виявлено індивідуально-типологічні особливості осіб з низькою емоційною стійкістю, яким притаманні нестабільність емоційного стану, невпевненість, висока тривожність, імпульсивність, що свідчить про дисбаланс у розвитку емоційно-вольових процесів та суттєво впливає на успішність навчальної діяльності. Розкрито можливості її формування в умовах фахової підготовки.

Ключові слова: емоції, емоційність, емоційна стійкість, студент, фахова підготовка.

Кордунова Н.А., Дмитріюк Н.С. Эмоциональная стойкость личности в период профессиональной подготовки. В статье представлен анализ научных подходов к определению содержания, структуры и функций эмоциональной устойчивости. Рассмотрены различные подходы к пониманию ее сущности и тех составляющих, которые образуют ее качественное наполнение. Показано, что научные подходы к феномену эмоциональной устойчивости отличаются разносторонними взглядами, недостаточной четкостью и низким уровнем практического применения. Подчеркнуто, что эмоциональная устойчивость специалиста является интегрированным, комплексным явлением, которое сочетает знания, умения и навыки, способности личности, показатели общей культуры, умения выполнять профессиональные обязанности. Представлен анализ психолого-педагогической литературы, позволяет утверждать, что в целом ученые акцентируют внимание на таких моментах, как: эмоциональная устойчивость личности формируется в процессе адаптации к сложным обстоятельствам жизнедеятельности; защитный потенциал эмоциональной устойчивости

проявляється в збереженні продуктивної діяльності при умові впливу різних стрес-факторів; здатність особистості к гнучкому і адекватному пристосуванню в складних життєвих ситуаціях забезпечується адаптаційними можливостями емоційної стійкості. Представлені результати емпіричного дослідження психологічних особливостей емоційної стійкості в структурі особистості студента. Приводяться результати дослідження особливостей їх прояву. Підтверджується думка про те, що емоційна стійкість є важливим критерієм якості професійної підготовки студентів. Виявлено індивідуально-типологічні особливості осіб з низкою емоційної стійкості, які характеризуються нестабільністю емоційного стану, неуверенністю, високою тривожністю, імпульсивністю, що свідчить про дисбаланс в розвитку емоційно-вольових процесів і суттєво впливає на успішність навчальної діяльності. Розкриті можливості її формування в умовах професійної підготовки.

Ключові слова: емоції, емоційність, емоційна стійкість, студент, професійна підготовка.

Постановка проблеми. Проблема вивчення емоційної стійкості майбутнього фахівця в сучасних умовах є актуальною у зв'язку зі зростаючими вимогами до формування активної творчої особистості вчителя, здатного знайти своє місце у професійному житті. Саме поняття емоційної стійкості визначається як складна динамічна інтегративна властивість особистості, що забезпечує високу продуктивність та ефективність діяльності. Тому важливого значення набуває питання формування та розвитку емоційної стійкості майбутнього фахівця, який буде відповідати на сучасні освітні запити під час здобуття ним вищої освіти.

Аналіз останніх публікацій. Проблема емоційної стійкості є однією з тих проблем, що посідають центральне місце у сучасній психології. Її вивченням займаються багато вчених різних галузей психологічної науки. Питання емоційної стійкості стали предметом дослідження вчених Л. Аболіна, Б. Варданяна, М. Дьяченко, П. Зібельмана, Є. Ільїна, Г. Нікіфорова, А. Ольшаннікової, В. Пономаренко, Т. Рібо, О. Чебікіна, О. Чернікової та ін.

Емоційна стійкість у психології розглядається не лише як факт внутрішнього досвіду особистості (С. Рубінштейн, К. Абульханова-Славська та ін.), а ще і як особлива діяльність, з допомогою якої людині вдається перенести складні життєві ситуації (Ф. Василюк).

Дослідження емоційної стійкості пов'язане з виділенням загально-психологічного та прикладного рівня її вивчення (Ю. Александровський, Ф. Василюк, Т. Кириленко, Л. Китаєв-Смик, О. Саннікова, Т. Титаренко, О. Чебікін і ін.).

Значна частина досліджень присвячена розгляду ролі емоцій та емоційних переживань у різних видах діяльності, зокрема навчальній (Т. Кириленко, Л. В. Семіченко, О. Чебікін і ін.), роль емоцій в психічній регуляції (Л. М. Аболін, К. Ізард та ін.).

Аналіз наукових джерел дає змогу стверджувати про важливість проблеми формування та розвитку емоційної стійкості майбутнього фахівця.

Формулювання мети і завдань статті. У рамках нашого дослідження ми ставимо за мету визначити роль емоційної стійкості особистості в умовах фахової підготовки. Для досягнення мети було поставлено такі завдання:

- 1) теоретично та емпірично дослідити феномен емоційної стійкості;
- 2) емпірично визначити основні характеристики емоційної стійкості та її роль у процесі фахової підготовки.

Виклад методики і результатів дослідження. У сучасній психології особливої актуальності набуває дослідження питання щодо розуміння поняття «емоційна стійкість». Аналіз наукових праць сучасних вчених дозволяє виділити основні підходи щодо розгляду емоційної стійкості.

Найпоширенішими підходами є визначення емоційної стійкості як «стійкості емоцій» та як різного ступеня чутливості людини до емоціогенних подразників. Стійкість емоцій дослідник Л. М. Аболін розглядає як емоційну стабільність і стійкість емоційних станів, а також відсутність схильності до частоті зміни емоцій. Таким чином, в одному понятті об'єднані різні явища, які співпадають за своїми значеннями з поняттям емоційної стійкості [1].

Дослідник Я. Рейковський виділяє в розумінні емоційної стійкості два основних значення, які важко відрізнити. На його думку, емоційна стійкість: «... означає: 1) різну ступінь чутливості до емоціогенних подразників; 2) різну ступінь порушення психічних механізмів регуляції під впливом емоційного збудження» [14].

Інші дослідження емоційної стійкості ґрунтуються на виявленні власне емоційних характеристик даного феномена. Представники такого підходу (Л. М. Аболін, К. Є. Ізард та ін.) вважають, що суть його полягає в тому, що кожний пізнавальний, емоційний, вольовий психічний процес є відносно незалежним від інших і має специфічні особливості. Стосовно до емоційного процесу це означає, що ні вольовий, ні пізнавальний процеси, ні тим більше властивості особистості, незважаючи на їх взаємозв'язок, не обов'язково входять у його склад [1; 7].

Дещо іншої позиції дотримуються Б. Х. Варданян, А. Ю. Ольшанникова та ін. Вони розглядають емоційну стійкість з погляду полярності та інтенсивності емоцій як детермінанти діяльності, здійснюваної в напружених обставинах. Зокрема, А. Ю. Ольшанникова підкреслює виняткове значення цієї стійкості не як емоційного застою, а як переваги позитивних інтенсивних емоцій, які є визначальним чинником емоційної стійкості особистості [10].

Б. Х. Варданян звертає увагу на те, що емоційна стійкість – це властивість, яка забезпечує гармонійне відношення між усіма компонентами діяльності в емоціогенній ситуації, що і сприяє успішному її виконанню, несприятливість до емоціогенних чинників, які мають негативний вплив на психічний стан людини, здатність контролювати і стримувати виникаючі астенічні емоції, які забезпечують успішне виконання потрібних дій [4].

Важливим є підхід, який ґрунтується на тому, що емоційну стійкість розглядають як складне психічне утворення, яке є результатом інтегрування визначених психічних процесів і явищ (І. Ф. Аршава, П. Б. Зіberman, К. В. Пилипенко та ін.). Вчені виходять з принципу взаємодії емоцій, волі, інтелекту і фізіологічної організації в їхньому відношенні до діяльності.

І. Ф. Аршава звертає увагу на те, що емоційна стійкість характеризується певною взаємодією емоційних, вольових, інтелектуальних, мотиваційних компонентів психічної діяльності, яка забезпечує успішне досягнення мети в складних емотивних ситуаціях [2].

К. В. Пилипенко вважає, що володіти емоційною стійкістю в процесі професійної діяльності означає в умовах постійних змінюваних умов діяльності швидко знаходити рішення в складних ситуаціях і зберегти при цьому витримку і самоконтроль [11].

У дослідженнях Е. П. Ільїна, Е. Л. Носенко та ін. емоційна стійкість ґрунтується на аналізі фізіологічного вивчення залежності емоційної стійкості від властивостей нервової системи, а також розумних діях механізму самоконтролю.

Є. П. Ільїн стверджує, що про емоційну стійкість говорять у тому разі, коли визначаються: а) час появи емоційного стану та б) сила емоціогенної дії. При цьому під емоційною стійкістю розуміється такий ступінь емоційного збудження, який не порушує поведінки особи, а навпаки сприяє її ефективній діяльності у різних ситуаціях повсякдення [6; 9].

Розробка і систематизація характеристик емоційної стійкості представлена у дослідженнях В. М. Писаренка, О. О. Прохорова та ін. Вчені зауважують, що емоційна стійкість – це здатність відповідати на напружені ситуації такими змінами емоційного стану, які призводять не до зменшення, а до збільшення працездатності. О. О. Прохоров обґрунтовує аналізовану стійкість як постійність і стабільність у прояві емоцій та емоційних станів. Звідси очевидно, що емоційна стійкість – це також і властивість особистості, яка забезпечує стабільність психоемоційного збудження при дії на неї різноманітних негативних емоцій [13].

Дослідження Л. М. Аболіна, Т. З. Кириленко, В. А. Семиченко та ін. трактують емоційну стійкість як властивість особистості, що забезпечує гармонію між усіма компонентами діяльності в емоційній ситуації і тим самим сприяє успішному здійсненню даної діяльності або досягненню поставленої мети [1; 8; 15].

Л. І. Бучек, М. І. Дьяченко визначають емоційну стійкість як властивість особистості, що характеризується особливостями саморегуляції. На їх думку виявами емоційної стійкості виступають ступені сформованості саморегуляції особистості за трьома напрямками: саморегуляції поведінки, саморегуляції психічного здоров'я, саморегуляції діяльності [3; 5].

Слід звернути увагу на дослідження І. Ф. Аршави, де дослідниця розглядає емоційну стійкість як властивість особистості, що виявляється в підтримці або відновленні рівноваги організму як «активної підсистеми» з постійно змінюваним середовищем [2].

На нашу думку під емоційною стійкістю слід розуміти інтегративну, полісистемну якість особистості, що обумовлена змістом і взаємозв'язками її складових компонентів: мотиваційного, представленого силою мотивації; емоційного, представленого емоційним збудженням та особистісною тривожністю; інтелектуально представленною оцінкою ситуації, прогнозом можливих змін цієї ситуації та прийняттям рішення на здійснення дій; типологічною властивістю нервової системи, представленною її силою, серед яких домінуюча роль відведена емоційному.

Розуміння емоційної стійкості як інтегральної, полісистемної якості дає можливість її аналізу з позицій системного підходу, що має теоретичне і прикладне значення.

Для з'ясування психологічних чинників емоційної стійкості майбутнього фахівця нами було здійснене емпіричне дослідження. Вибірку склали 60 студентів 1-го, 3-го та 5-го курсів Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

Основою дослідження стала діагностика студентів за методиками: «Діагностика емоційних станів» (Г. Айзенк), «Визначення емоційності» (В. В. Суворова), «Методика оцінки емоційної стійкості через продуктивність та якість короточасного запам'ятовування» (О. В. Государєва), «16-факторний особистісний опитувальник» (Р. Кеттел).

Дослідження самооцінки психічних станів здійснювалось за методикою «Діагностика емоційних станів» А. Айзенка. Результати представлені в табл.1.

Таблиця 1

Показники самооцінки психічних станів досліджуваних

Психічні стани	Досліджувані, %.		
	1 курс	3 курс	5 курс
Тривожність	6,2	4,8	3,9
Фрустрація	5,4	5,1	4,6
Агресія	4,1	3,5	2,9
Ригідність	6,0	5,9	3,2

Дані таблиці свідчать, що середній показник тривожності становить 6,2% у досліджуваних студентів першого курсу, 4,8% – третього курсу та 3,9% – п'ятого курсу. Це свідчить про те, що впродовж навчання у вищому навчальному закладі спостерігаються певні відмінності у проявах тривожності.

Середній показник фрустрації становить 5,4% у досліджуваних студентів першого курсу, 5,1% – третього курсу та 4,6% – п'ятого курсу. Ці показники характеризують ситуації з неприємностями, пов'язаними з певними труднощами стосовно навчання, стану здоров'я, а також взаєминами з однокурсниками, які перешкоджають і протидіють певному впливу.

Середній показник агресивності становить 4,1% у досліджуваних студентів першого курсу, 3,5% – третього курсу та 2,9% – п'ятого курсу, що показує помітне зниження агресивної поведінки по відношенню до оточуючого соціального середовища.

Середній показник ригідності становить 6,0% у досліджуваних першого курсу, 5,9% – третього курсу та 3,9% – п'ятого курсу. Це може розцінюватися як невміння змінювати звички, переключати увагу, з обережністю ставитися до всього нового, важко зближуватися з людьми, або прояв зниження адаптації у стресових, фрустраційних ситуаціях. Динаміка показників самооцінки психічних станів досліджуваних представлена на рис. 1.

Як бачимо, самооцінка психічних станів у досліджуваних різниться за роками навчання. Так, у досліджуваних перших курсів показники тривожності, агресивності, фрустрації та ригідності, значно вищі ніж на наступних курсах навчання. Ми припускаємо, що емоційні стани студентів перших курсів вищого навчального закладу у стані розвитку і мають вибірковий, мінливий характер, тобто вони розуміють емоційний стан, вміють проникати, відчувати переживання іншої людини, але ще не допомагають оточуючим своїми діями з метою покращення їхнього самопочуття.

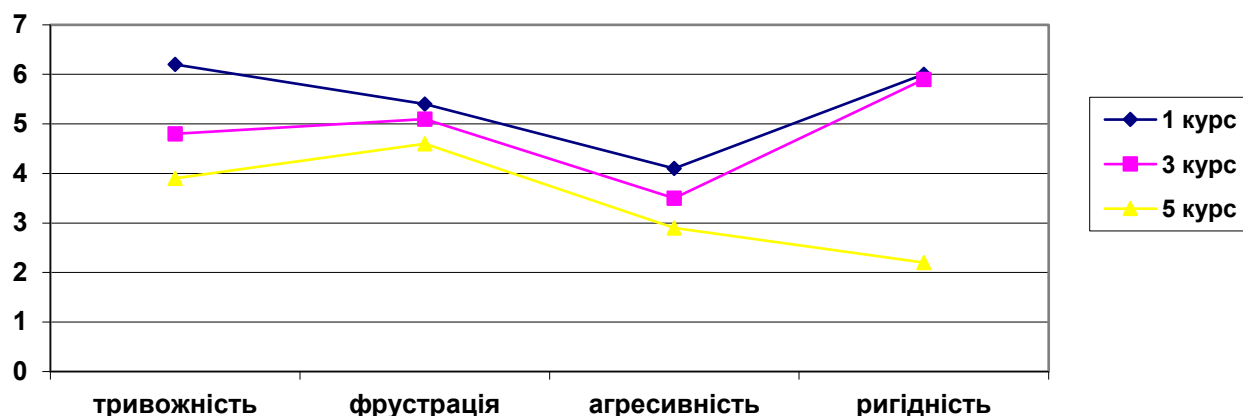

Рис. 1. Показники самооцінки психічних станів у досліджуваних

За даними методики «Визначення емоційності» В. В. Суворової отримані дані за усіма визначеними критеріям, які свідчать про те, що високий рівень емоційності виявлений у 41,0% студентів першого курсу, 35,0% студентів третього курсу та 28,3% студентів п'ятого курсу. Середній рівень виявлений у 58,0% студентів першого курсу, 62,0% третього курсу та 64,2% п'ятого курсу. У 1,0% студентів першого курсу, 3,0% третього курсу та 7,5% п'ятого курсу ми констатували низький рівень емоційності. Отримані дані представлені в табл. 2.

Таблиця 2

Показники рівнів емоційності у %

Стан емоційності	Кількість досліджуваних		
	1 курс	3 курс	5 курс
Високий	41,0	35,0	28,3
Середній	58,0	62,0	64,2
Низький	1,0	3,0	7,5

Як видно з таблиці, більшість досліджуваних мають середній рівень прояву емоційності. Можна передбачити, що таким досліджуваним студентам притаманні емоційна нестійкість. Вони не завжди адекватно виражають свої емоційні стани в різних життєвих обставинах, а також недостатньо адекватно регулюють свою поведінку. Високий показник емоційності характеризується імпульсивністю поведінки та інтенсивністю почуття тривоги.

Визначення емоційної стійкості як емоційної властивості особистості здійснювалось за методикою «Оцінка емоційної стійкості через продуктивність та якість короткочасного запам'ятовування» О. В. Государевої. Результати представлені в табл. 3.

Таблиця 3

Рівні емоційної стійкості у %

Стан розвитку емоційної стійкості	Кількість досліджуваних		
	1 курс	3 курс	5 курс
Високий	5,1	10,1	6,3
Середній	66,2	58,7	56,2
Низький	28,7	30,3	37,5

Отримані дані свідчать, що низький рівень прояву емоційної стійкості становить 28,7% у студентів першого курсу, 30,3% третього курсу та 37,5% п'ятого курсу. Такі студенти характеризуються низькою емоційною реактивністю та емоційною адаптацією, які мають прояв у значних змінах у продуктивності запом'ятовування після інтерференції та повільному поверненні до фонового рівня продуктивності запам'ятовування.

Аналіз прояву середнього рівня емоційної стійкості засвідчив, що він характерний для 66,2% студентів першого курсу, 58,7% студентів третього курсу та 56,2% п'ятого курсу. Проявами такого рівня є помірна емоційна реактивність та емоційна адаптація, тобто зниження рівня продуктивності запом'ятовування після уповільнення повернення до фонового рівня продуктивності запам'ятовування.

Високий рівень характерний для 5,1% студентів першого курсу, 10,1% студентів третього курсу та 6,3% студентів п'ятого курсу. Їм властива висока емоційна реактивність та емоційна адаптація, тобто вони мають невеликі зміни у продуктивності запам'ятовування та швидко повертаються до фонового рівня продуктивності запам'ятовування.

Для уточнення та поглиблення дослідження емоційної стійкості була використана методика багатofакторного дослідження особистості Р. Кеттела. У даній методиці до індексу «емоційна стійкість» увійшли: стабільність у поведінці та емоціях, реалістичність, спокій, впевненість у собі, постійність щодо своїх планів та прихильностей, відсутність страху у вирішенні складних ситуацій. Результати представлені на рис.2.

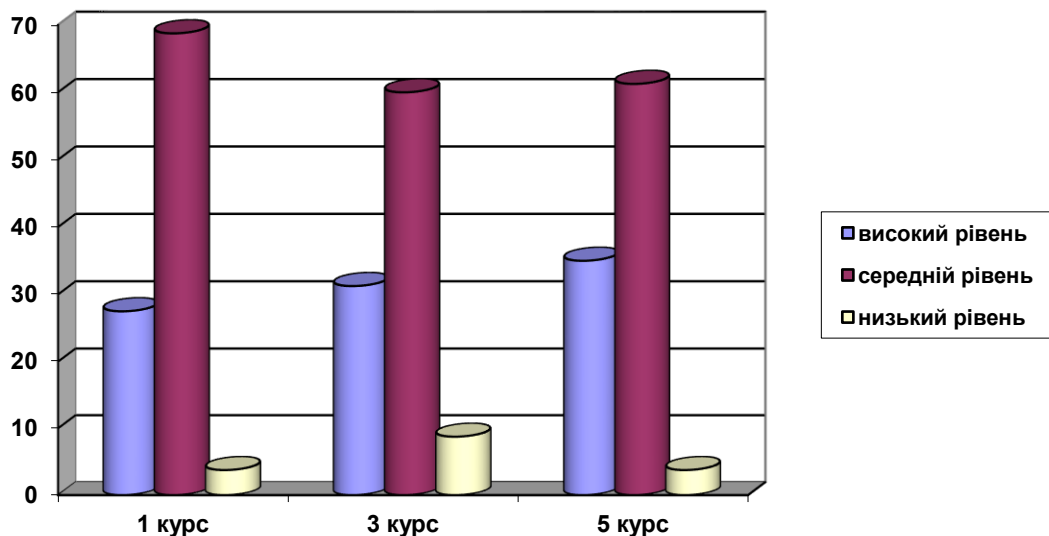

Рис. 2. Розвиток емоційної стійкості у студентів (за Кеттелом)

Як засвідчують результати, високий рівень емоційної стійкості характерний для 27,5% досліджуваних студентів першого курсу, 31,3% третього курсу та 35,2% п'ятого курсу. Такі особистості характеризуються реалістичністю, стабільністю в поведінці та емоціях. Вони розсудливі, уважні, енергійні, емоційно врівноважені, їм властивий контроль над емоціями, легко пристосовуються до оточуючих, не бояться складних ситуацій, постійні у своїх планах, не піддаються випадковим коливанням настрою. Вони мають реалістичні погляди, добре усвідомлюють вимоги дійсності, не приховують від себе особистих недоліків, здатні адекватно аналізувати умови діяльності, адекватно оцінювати свої можливості.

Середній рівень емоційної стійкості характерний для 68,5% досліджуваних студентів першого курсу, 60,0% третього курсу та 61,2% п'ятого курсу. Ці показники говорять про те, що студенти, які знаходяться на цьому рівні характеризуються врівноваженістю, спокоєм, слабкими або відсутніми невротичними ознаками, постійністю в інтересах. Для них притаманні наполегливість, достатній самоконтроль.

Низький рівень емоційної стійкості є властивий для 3,8% досліджуваних студентів першого курсу, 8,8% третього курсу та 4,1% п'ятого курсу. Такий рівень спостерігається у тривожних, імпульсивних, емоційно невірноважених студентів. Для них характерними є низька толерантність до емоціогенних факторів, постійні хвилювання, підвищена роздратованість. Вони уникають складних ситуацій, бо невпевнені в собі. Непостійні у своїх планах, мають мінливі настрої, не можуть контролювати свої емоції, не мають почуття відповідальності. Внутрішньо такі студенти відчують себе безпорадними, нездатними справлятися з життєвими труднощами.

Таким чином, емоційна стійкість виступає невід'ємним чинником у структурі особистості студента у процесі фахової підготовки.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, на основі аналізу літературних джерел виявлено, що наукові підходи до феномену емоційної стійкості відрізняються різнобічними поглядами, недостатньою чіткістю та низьким рівнем практичного застосування. Аналіз психолого-педагогічної літератури дає змогу нам стверджувати, що загалом вчені акцентують увагу на таких моментах, як: емоційна стійкість особистості формується в процесі адаптації до складних обставин життєдіяльності; захисний потенціал емоційної стійкості проявляється у збереженні продуктивної діяльності за умов впливу різних стрес-факторів; здатність особистості до гнучкого та адекватного пристосування у складних життєвих ситуаціях забезпечується адаптаційними можливостями емоційної стійкості.

Відомо, що навчальна діяльність у студентському віці характеризується значним впливом стрес-факторів. Емоційна нестійкість за будь-яких обставин виступає дестабілізуючим фактором на шляху щодо досягнення душевної рівноваги та ефективного навчання а в подальшому професійної практичної діяльності психолога.

Отже, представлені результати дослідження засвідчують різну адаптованість студентів і досягнуті ними різні рівні емоційної стійкості у власному психічному розвитку. На основі аналізу отриманих даних, можна стверджувати, що в контексті сьогодення, виявлено частку осіб, які не відзначаються стійкістю емоційної системи. Студенти не володіють здатністю протистояти труднощам та проявляти самовладання в умовах протидії негативному впливу. Виявлено індивідуально-типологічні особливості осіб з низькою емоційною стійкістю, яким притаманні нестабільність емоційного стану, невпевненість, висока тривожність, імпульсивність, що свідчить про дисбаланс у розвитку емоційно-вольових процесів та суттєво впливає на успішність навчальної діяльності.

Перспектива подальших досліджень полягає у вивченні умов формування та розвитку стресозахисного та адаптаційного потенціалу емоційної стійкості особистості у період фахової підготовки. Тому проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів даної проблеми. У його ході виявлено ряд питань, які потребують практичного вирішення, зокрема: розробки тренінгів для студентів з розвитку емоційної саморегуляції особистості.

Список використаних джерел

1. Аболин Л.М. Психологические механизмы эмоциональной устойчивости человека. Казань: Изд-во Казанского ун-та, 1987. 261 с.
2. Аршава І.Ф. Емоційна стійкість людини та її діагностика: монографія. Д.: Вид-во ДНУ, 2006. 336 с.
3. Бучек Л.І. Про дослідження емоційної зрілості студентів вузу. Шляхи вдосконалення професійно-педагогічної підготовки вчителя в умовах перебудови вищої і середньої школи. Ч. 1. Ніжин. 1990. С. 87 – 88.
4. Варданян Б.Х. Механизмы регуляции эмоциональной устойчивости. Категории, принципы и методы психологии. Психологические процессы. М., 1993. 543 с.
5. Дьяченко М.И. Пономаренко В. А. О походах к изучению эмоциональной устойчивости. Вопросы психологии. 1990. №1. С. 106–113.
6. Ильин Е.П. Эмоции и чувства. СПб.: Питер, 2002. 752 с.
7. Изард Кэррол. Психология эмоций. СПб. Питер, 2000. 464 с.
8. Кириленко Т.С. Аналіз емоційного світу особистості: теоретичні положення, прояви та методичні прийоми. Психологія. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Соціологія. Психологія. Педагогіка. 2007. № 27 – 28. – С. 30 – 32.
9. Носенко Е.Л. Коврига Н.В. Емоційний інтелект: концептуалізація феномену, основні функції: монографія. К.: Вища школа, 2003. 126 с.
10. Ольшанникова А.Э. Эмоции и воспитание. М.: Знание, 1983. 79 с.
11. Пилипенко К.В. Емоційна стійкість як професійно важлива якість майбутнього психолога-практика. Практична психологія в системі вищої освіти: теорія, результати досліджень, технології: колективна монографія / ред. проф. Н. І. Пов'якель. К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2009. С. 137 – 147.
12. Писаренко В.М. Роль психики в обеспечении эмоциональной устойчивости человека. Психологический журнал. 1986. Т.7. №5. С. 62 – 72.
13. Прохоров А.О. Психология неравновесных состояний. Психологический журнал. 1999. № 2. С. 115–124.
14. Рейковский Я. Экспериментальная психология эмоций. М.: Прогресс, 1979. 392 с.
15. Семиченко В.А. Психология эмоций. К.: Вища школа, 2001. 335 с.

References transliterated

1. Abolyn L. M. Psykhologhycheskye mekhanyzmy emotsyonalnoi ustoichyvesty cheloveka. Kazan: Yzd-vo Kazanskohe un-ta, 1987. 261 s.
2. Arshava I. F. Emotsiina stiiikist liudyny ta yii diahnostyka: monohrafiia. D.: Vyd-vo DNU, 2006. 336 s.
3. Buchek L. I. Pro doslidzhennia emotsiinoi zrilosti studentiv vuzu. Shliakhy vdoskonalennia profesiino-pedahohichnoi pidhotovky vchytelia v umovakh perebudovy vyshchoi i serednoi shkoly. Ch. 1. Nizhyn. 1990. S. 87– 88.
4. Vardanian B. Kh. Mekhanyzmy rehuliyatsyy emotsyonalnoi ustoichyvesty. Katehoryy, pryntsypy y metody psykhologhyy. Psykhologhycheskye protsessy. M., 1993. – 543 s.
5. Diachenko M. Y. Ponomarenko V. A. O pokhodakh k yzucheniyu emotsyonalnoi ustoichyvesty. Voprosy psykhologhyy. 1990. №1. S. 106–113.
6. Ylyn E. P. Emotsyy y chuvstva. SPb. : Pyter, 2002. 752 s.
7. Yzard Kэрrol. Psykhologhyia emotsyi. SPb. Pyter, 2000. 464 s.
8. Kyrylenko T. S. Analiz emotsiinoho svitu osobystosti: teoretychni polozhennia, proiavy ta metodychni priyomy. Psykhologhiia. Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Sotsiolohiia. Psykhologhiia. Pedahohika. 2007. № 27–28. S. 30 – 32.

9. Nosenko E. L. Kovryha N. V. Emotsiyni intelekt: kontseptualizatsiia fenomenu, osnovni funktsii: monohrafiia. K.: Vyshcha shkola, 2003.– 126 s.
10. Olshannykova A. Э. Эмотсыу у воспытanye. M.: Znanye, 1983. 79 s.
11. Pylypenko K. V. Emotsiina stiikist yak profesiino vazhlyva yakist maibutnoho psykholoha-praktyka. Praktychna psykholohiia v systemi vyshchoi osvity: teoriia, rezultaty doslidzhen, tekhnolohii: kolektyvna monohrafiia / red. prof. N. I. Pov'iakel. K.: NPU imeni M. P. Drahomanova, 2009. S. 137–147.
12. Pysarenko V. M. Rol psykhyky v obespechenyy emotsyonalnoi ustoichyvosty cheloveka. Psykholohycheskyi zhurnal. 1986. T.7. №5. S. 62 – 72.
13. Prokhorov A. O. Psykholohyia neravnovesnykh sostoianyi. Psykholohycheskyi zhurnal. 1999. № 2. S. 115 – 124.
14. Reikovskiy Ya. Eksperymentalnaia psykholohyia emotsyi. M.: Prohress, 1979. 392 s.
15. Semychenko V. A. Psykholohiia emotsii. K.: Vyshcha shkola, 2001. 335 s.

Kordunova N.O., Dmitriuk N.S. Emotional stability as an important component of personality in the period of professional training. The article presents the analysis of scientific approaches to determining the content, structure and functions of emotional stability. Different approaches to understanding its essence and those components that form its qualitative filling are considered. Scientific approaches to the phenomenon of emotional resilience have been shown to have diverse perspectives, lack of clarity, and low levels of practical application. It is emphasized that the emotional stability of a specialist is an integrated, complex phenomenon that combines knowledge, skills, personality abilities, indicators of general culture, ability to perform professional duties. An analysis of the psychological and pedagogical literature is presented, which makes it possible to state that, in general, scientists focus on such moments as: the emotional stability of the individual is formed in the process of adaptation to the complex circumstances of life; the protective potential of emotional resilience is manifested in the preservation of productive activity under the influence of various stressors; The individual's ability to adapt flexibly and adequately in difficult life situations is ensured by the adaptive capacity of emotional stability. The results of the empirical study of psychological features of emotional stability in the structure of student personality are presented. The results of the study of the features of their manifestation are presented. It is confirmed that emotional stability is an important criterion for the quality of student's professional training. The individual-typological features of persons with low emotional stability, which are characterized by instability of emotional state, uncertainty, high anxiety, impulsiveness, are revealed. Possibilities of its formation in the conditions of professional training are revealed.

Keywords: emotions, emotionality, emotional stability, student, professional training.